

ЩОДО ОСОБЛИВОСТІ КВАЛІФІКАЦІЇ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ ПРОТИ ГРОМАДСЬКОЇ БЕЗПЕКИ

Бойко Володимир Володимирович

курсант 3 курсу

ННППФППП

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ, Україна

Снісар Владислав Євгенійович

курсант 3 курсу

ННППФППП

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ, Україна

Науковий керівник: Чорна Аліна Геннадіївна

капітан поліції

старший викладач кафедри кримінального права та кримінології

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ, Україна

Кримінальні порушення в сфері безпеки дорожнього руху та експлуатації транспорту залишаються одними з найбільш поширених діянь як у загальній структурі кримінальних правопорушень, так і серед тих, що вчиняються з необережності. Кількість осіб, які загинули або отримали травми від таких кримінальних порушень, є значною, а матеріальні збитки надзвичайно великі. Тому наразі виникає вельми важлива потреба в дослідженні причин та в розробці ефективних заходів для запобігання цим явищам.

Розділ XI Особливої частини Кримінального кодексу України присвячений захисту безпеки пересування на таких видах транспорту:

- залізничному;
- водному;
- повітряному;
- автомобільному;
- міському електричному;
- магістральному трубопровідному.

Безпека транспортування є ключовою умовою для реалізації прав, свобод та обов'язків, гарантованих Конституцією України, а також для нормального функціонування суспільних відносин у сфері транспортування.

Порушення правил безпеки може призвести до трагічних наслідків, таких як:

- 1) загибель людей;
- 2) пошкодження або знищення транспортних засобів та інші суспільно небезпечні наслідки.

Об'єднуючою ознакою злочинів проти безпеки руху та експлуатації транспорту є єдиний родовий об'єкт – це відносини, які забезпечують безпеку руху та експлуатації всіх видів механічного транспорту.

Згідно з А.В. Савченком, злочини проти безпеки руху та експлуатації транспорту поділяються на три групи в залежності від безпосереднього об'єкта вони вчиняються, а також їх місця в нормах Кримінального кодексу України [1]:

- 1) Злочини, які стосуються залізничного, водного або повітряного транспорту (статті 276-285 КК України).

2) Злочини, які відбуваються на автомобільному та міському електротранспорті (статті 286-290 КК України).

3) Злочини, що включають порушення правил, що діють на транспорті, та завдають шкоди магістральним трубопроводам (статті 291 та 292 КК України).

Предметом злочинів проти безпеки руху та експлуатації транспорту виступають:

- 1) транспортні засоби;
- 2) шляхи сполучення;
- 3) споруди на них;
- 4) транспортні комунікації;
- 5) вокзали;
- 6) засоби зв'язку, сигналізації, автоматизації.

Важливо розуміти, що безпека на транспорті залежить не лише від законодавства, але й від відповідальності та сумлінності всіх учасників дорожнього руху.

Кримінальний кодекс України (КК України) є основним законом, який визначає злочини, що посягають на безпеку руху та експлуатації транспорту [2].

Найпоширенішими серед таких злочинів є:

- Порушення правил дорожнього руху або експлуатації транспорту (ст. 286 КК України);
- Порушення правил дорожнього руху або експлуатації транспорту в стані сп'яніння (ст. 286-1 КК України);
- Випуск в експлуатацію технічно несправних транспортних засобів або інше порушення їх експлуатації (ст. 287 КК України);
- Незаконне заволодіння транспортним засобом (ст. 289 КК України).

Ці злочини мають специфічний предмет або засіб вчинення, на відміну від інших злочинів проти безпеки транспорту, які стосуються морського, залізничного, повітряного транспорту, транспортних комунікацій, транспортних підприємств тощо.

Статистика свідчить про систематичне порушення правил дорожнього руху, а також про випадки викрадення транспортних засобів, водіння в стані сп'яніння та інші злочини, передбачені КК України.

Протягом останніх п'яти років в Україні, хоча загальна кількість кримінальних правопорушень за статтею 286 Кримінального кодексу України зменшилася, все ще залишається високим відношення вчинених кримінальних правопорушень, які відбулися за умов сп'яніння від алкоголю або наркотиків. Більше того, випадки, коли смерть потерпілої особи стає наслідком дій водіїв, здійснених у стані сп'яніння, стали більш поширеними на 10%. Ця тенденція свідчить про існуючу проблему в Україні щодо керування транспортними засобами особами, які перебувають у стані сп'яніння, і як вбачається, адміністративне покарання у вигляді лише штрафу за такі дії є недостатнім.

Алкогольне сп'яніння - це стан, який виникає в результаті вживання алкоголю у такій кількості, що впливає на роботу мозку та знижує контроль над рухами. Алкогольне сп'яніння може бути небезпечним для здоров'я та безпеки, особливо якщо ви водите автомобіль або займаєтесь іншою діяльністю, яка вимагає від вас чіткого мислення та швидких реакцій [3].

Важливо зауважити, що до основних причин вчинення кримінальних правопорушень проти безпеки дорожнього руху можна поділити на три категорії:

1. Незадовільний стан доріг:

- Неправильне проектування, будівництво або експлуатація: призводить до небезпечних умов для водіння.
- Недостатнє освітлення: погіршує видимість і робить водіння ризикованим.
- Невідповідність доріг інтенсивності руху: може призвести до заторів, аварійних ситуацій і хаосу.
- Відсутність засобів регулювання руху: світлофорів, розмітки, знаків, що робить рух небезпечним.

2. Технічні несправності транспортних засобів:

- Несправні гальма, рульове управління, шини та інші важливі компоненти можуть призвести до аварії.
- Неналежне технічне обслуговування: ігнорування планових перевірок та ремонту підвищує ризик поломки на дорозі.

3. Людський фактор:

- Порушення правил дорожнього руху: перевищення швидкості, нехтування знаками, їзда в стані сп'яніння, небезпечні маневри – все це є причинами ДТП.
- Неуважність та недисциплінованість: водії, які розмовляють по телефону, їдять або не стежать за дорожньою ситуацією, ризикують потрапити в аварію.
- Втома та сон за кермом: значно знижують реакцію та координацію водія, роблячи його небезпечним для себе та інших.

Основними особливостями кваліфікації є:

1) Складність та динамічність: Ця категорія злочинів постійно розвивається, з'являються нові види та способи їх вчинення, що потребує постійного вдосконалення методів кваліфікації.

2) Взаємозв'язок з іншими галузями права: Кваліфікація цих злочинів потребує знань не лише кримінального права, але й правил дорожнього руху, транспортного законодавства, технічних норм тощо.

3) Суб'єктивна сторона: Вирішальне значення має встановлення умислу та мотиву діянь, а також причинно-наслідкового зв'язку між ними та насталими наслідками.

4) Кваліфікуючі обставини: Їх наявність може істотно впливати на ступінь тяжкості злочину та міру покарання.

Кримінальні правопорушення проти безпеки дорожнього руху та експлуатації транспорту залишаються одними з найпоширеніших видів злочинів. Їх кваліфікація має суттєве значення для забезпечення безпеки на дорогах, захисту життя та здоров'я людей, а також для справедливої відповідальності винних осіб.

Основними шляхами вирішення проблеми кваліфікації кримінальних правопорушень проти безпеки дорожнього руху та експлуатації транспорту є:

- Удосконалення законодавства: Внесення змін до Кримінального кодексу України з метою уточнення та конкретизації деяких складів злочинів.

- Використання спеціальних знань: Залучення до розслідування та судового розгляду експертів у галузі правил дорожнього руху, транспортного законодавства, технічних норм тощо.

- Узагальнення судової практики: Вивчення та аналіз судових рішень з метою формування єдиного підходу до кваліфікації цих злочинів.

Кваліфікація кримінальних правопорушень проти безпеки дорожнього руху та експлуатації транспорту є складним та динамічним завданням, яке потребує постійного вдосконалення. Вирішення проблемних питань у цій сфері має важливе

значення для забезпечення безпеки на дорогах, захисту життя та здоров'я людей, а також для справедливої відповідальності винних осіб.

Список використаних джерел:

1. Кримінальне право України. Особлива частина: Підручник. Вид. 2-ге, переробл. та допов. / За ред. М.І. Мельника, В.А. Клименка. К.: Атіка, 2008. 712 с.
2. Кримінальний кодекс України: Закон України від 5 квітня 2001 р. № 2341-III URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (дата звернення: 11.02.2024)
3. КУЗЬМІН, Ярослав Артемович; ЧОРНА, Аліна Генадіївна. КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ, ВЧИНЕНІ У СТАНІ АЛКОГОЛЬНОГО, НАРКОТИЧНОГО ЧИ ІНШОГО СП'ЯНІННЯ АБО ПІД ВПЛИВОМ ЛІКАРСЬКИХ ПРЕПАРАТІВ, ЩО ЗНИЖУЮТЬ УВАГУ ТА ШВИДКІСТЬ РЕАКЦІЇ. In: *The 12 th International scientific and practical conference "Modern research in world science" (February 26-28, 2023) SPC "Sci-conf. com. ua", Lviv, Ukraine. 2023. 1161 p. 2023. p. 1097.*